

АННОТАЦИЯ

на диссертацию на соискание степени доктора философии (PhD)
по специальности 6D050700 – Менеджмент

БУЛХАИРОВА ЖАННА СЕРИКОВНА

Управление человеческим капиталом в сельском хозяйстве Казахстана

Актуальность темы исследования. Одним из основных факторов эффективности функционирования и устойчивого развития сельского хозяйства является человеческий капитал и эффективное управление им. Особенную значимость управление человеческим капиталом в сельском хозяйстве Казахстана приобретает в условиях перехода к инновационному развитию.

Человеческий капитал в сельском хозяйстве имеет двойственный характер. С одной стороны, он представляет собой совокупность накопленных знаний, умений, навыков и опыта, которые могут быть эффективно использованы для роста конкурентоспособности и восприимчивости сельхозпредприятий к инновациям. С другой стороны, человеческий капитал выступает в виде совокупности капитальных активов, которые были созданы в результате применения отдельных элементов человеческого капитала индивидов, то есть труда, интеллекта и т.п.

Реализация стратегии социально-экономического развития современного Казахстана в значительной степени зависит от решения вопросов развития бизнеса и образования в сельском хозяйстве. Эти внешне далекие друг от друга задачи могут имеют позитивное разрешение только во взаимосвязи. В настоящее время в постиндустриальном мире предприимчивость индивида и качество человеческого капитала становятся ключевыми факторами экономического развития и прогресса. Человеческий капитал в современных экономических системах имеет большое значение для обеспечения национальной конкурентоспособности, поскольку конкурентные преимущества экономики и возможности ее модернизации в значительной степени определяются накопленным и реализованным человеческим капиталом.

В Стратегическом плане развития Республики Казахстан до 2020 года отмечалось, что «в ближайшее десятилетие приоритетным в деятельности государства будет ключевое направление – инвестиции в будущее – повышение конкурентоспособности человеческого капитала для достижения устойчивого экономического роста, процветания и социального благополучия казахстанцев».

В долгосрочной стратегии развития сильного и успешного Казахстана ключевыми ориентирами должны стать знания и профессиональные навыки управленцев нового типа, соответствующие инновационному пути развития

национальной экономики. Реализация стратегии подготовки специалистов в структурах бизнеса определила необходимость переосмысления процессов обучения и выделила их в системный комплекс последовательных решений взаимосвязанных задач, позволяющих повысить качество и эффективность использования человеческого капитала.

Отмечая, позитивные сдвиги в сельском хозяйстве и указывая на необходимость более эффективного использования имеющегося потенциала, Президент Республики Казахстан Н. А. Назарбаев отметил ряд задач в послании народу Казахстана - Стратегия «Казахстан-2050». В первую очередь в ней отмечено, что в сельском хозяйстве «должны сосредоточиться на решении проблем социальных дисбалансов в развитии регионов. Сейчас слабое экономическое развитие ряда регионов ведет к тому, что не обеспечивается занятость... Ключевое условие успеха новой экономической политики должно быть подкреплено кадрами. Для этого мы должны совершенствовать управленческий ресурс, и резервы для этого у нас есть. Необходимо внедрять современные инструменты менеджмента и принципы корпоративного управления». В «Плане нации - 100 конкретных шагов» Президент Республики Казахстан Н. А. Назарбаев продолжает свою мысль и говорит о том, что необходимо повышать качества человеческого капитала на основе стандартов стран ОЭСР.

Для того чтобы соответствовать современным требованиям, предъявляемым к качественным параметрам человеческого капитала, необходимо создание нового уровня развития сельских территорий и обеспечение сбалансированного решения социально-экономических задач в условиях инновационного развития Казахстана. Наряду с этим необходимо также создание сильного кадрового потенциала в сельскохозяйственных формированиях, позволяющих создавать и реализовывать проекты по расширению и превращению хозяйств в конкурентоспособное производство, завоевывать новые рынки, осваивать новые технологии и инвестиции.

Наиболее актуальными задачами в области практического управления человеческим капиталом можно считать: уточнение структуры человеческого капитала, формализацию стратегий, целей, задач и принципов функционирования системы управления, определение критериев эффективности управления человеческим капиталом, которые, в свою очередь, требуют поиска и обоснования методических подходов к решению конкретных экономических задач – оценки эффективности системы управления человеческим капиталом, формирование механизма и модели стратегического развития путем инновационных решений и определения эффективных направлений структурного развития.

Цель и задачи исследования. Целью диссертационного исследования является разработка методологических подходов и научно-практических рекомендаций по совершенствованию управления человеческим капиталом в сельском хозяйстве.

В соответствии с поставленной целью решены следующие задачи:

- изучить и уточнить сущность и содержание категории «человеческий капитал» и «управление человеческим капиталом в сельском хозяйстве»;
- определить критерии и уточнить систему показателей оценки человеческого капитала;
- проанализировать и дать оценку современному социально-экономическому состоянию развития человеческого капитала в сельском хозяйстве для определения уровня эффективности управления и выявить факторы рационального использования;
- выявить возможные направления повышения эффективности использования человеческого капитала в сельскохозяйственных предприятиях и составить прогноз параметров оценки человеческого капитала;
- разработать предложения по совершенствованию системы управления человеческим капиталом в сельском хозяйстве.

Предметом исследования настоящего исследования являются социально-экономические отношения, возникающие в процессе управления человеческим капиталом в сельском хозяйстве.

Объектом исследования являются сельскохозяйственные предприятия Акмолинской области.

Методология и методы исследований. Теоретической и методологической базой при разработке темы исследования составили труды, научные идеи, концепции отечественных и зарубежных ученых в области управления человеческим капиталом. Исследование базируется на системе представлений о том, что формирование и развитие механизма и модели управления человеческим капиталом в сельском хозяйстве будут способствовать достижению максимальной результативности на рынке сельскохозяйственной продукции.

Для решения поставленных задач в качестве методического инструментария в работе использованы системный подход, методы количественного и качественного изучения реальности, метод экспертных оценок, методы статистического анализа и экономико-математического моделирования.

Научная новизна. Научная новизна диссертационной работы заключается в системном подходе к изучению состояния и развития человеческого капитала, к разработке приоритетных направлений совершенствования управления человеческим капиталом в сельском хозяйстве, обеспечивающих устойчивое и эффективное функционирование аграрного сектора области. Наиболее существенные результаты работы, представляющие научную новизну, заключаются в следующем:

- уточнено и дополнено экономическое содержание «человеческого капитала», «управления человеческим капиталом в сельском хозяйстве»; определена структура человеческого капитала; сформулированы принципы управления человеческим капиталом в сельском хозяйстве;
- обоснована и предложена система индикаторов, характеризующих оценку человеческого капитала в сельском хозяйстве и результаты его

функционирования. На ее базе разработан алгоритм факторного анализа динамики развития человеческого капитала в сельском хозяйстве с использованием последовательной свертки индексов;

- на основе опыта зарубежных стран выявлены факторы рационального использования управления человеческим капиталом в сельском хозяйстве; предложен механизм управления качеством человеческого капитала, основанный на оценочных методиках и модели группировки областей республики;

- разработана многофакторная регрессионная модель, по которой выявлены резервы повышения эффективности использования человеческого капитала экономически слабых сельскохозяйственных предприятий и составлен прогноз параметров человеческого капитала, предполагающий эффективное развитие сельского хозяйства;

- рекомендована модель стратегического управления человеческим капиталом в сельском хозяйстве, применение которой позволит учитывать специфику человеческого капитала при разработке стратегии.

Основные научные положения, выносимые на защиту. На защиту выносятся следующие результаты исследования:

- авторское определение «человеческого капитала», «управления человеческим капиталом в сельском хозяйстве»;

- система индикаторов для оценки человеческого капитала в сельском хозяйстве;

- факторы, учет влияния которых позволит дать количественную и качественную оценку человеческого капитала для повышения его эффективности;

- среднесрочный прогноз параметров развития человеческого капитала в сельском хозяйстве, эффект которых определяется увеличением дохода сельскохозяйственных субъектов;

- модель стратегического управления человеческим капиталом в сельском хозяйстве.

Теоретическая и практическая значимость. Теоретическая значимость данного исследования заключается в уточнении сущности человеческого капитала как экономической категории с учетом современных методологических позиций, в выявлении закономерностей и особенностей управления человеческим капиталом в сельском хозяйстве. Результаты его могут быть применены для дальнейших исследований состояния и закономерностей воспроизводства и управления человеческим капиталом в сельском хозяйстве, его социального прогресса, в разработке форм и методов рыночного и государственного регулирования.

Практическая значимость исследования заключается в том, что полученные выводы и рекомендации могут быть применены при разработке программ, прогнозов, направлений роста эффективности социальной и кадровой политики в сельском хозяйстве, для формирования системы форм и методов регулирования воспроизводства человеческого капитала. Теоретико-методологические положения исследования могут быть использованы при

изучении дисциплин: управление персоналом, управление исследованиями по подготовке специалистов по аграрной экономике и управлению.

Апробация результатов диссертационного исследования. Ряд положений диссертации нашел применение в реализации исследовательского проекта, поддержанного грантом МОН РК: 2548/ГФ4 «Разработка рекомендаций по созданию условий, необходимых для привлечения высококвалифицированных специалистов в сельское хозяйство Казахстана (на материалах Акмолинской области)».

Положения, рекомендации и выводы исследования ориентированы на широкий круг специалистов, занимающихся проблемами повышения эффективности человеческого капитала.

БУЛХАИРОВА ЖАННА СЕРИКОВНА

6D050700 «Менеджмент» мамандығы бойынша философия докторы
(PhD) дәрежесін ізденудегі диссертацияға

АҢДАТПА

Қазақстанның ауыл шаруашылығында адами капиталды басқару

Зерттеу тақырыбының өзектілігі. Ауыл шаруашылығының нәтижелі қызмет етуі мен тұрақты дамуының негізгі факторларының бірі адами капитал және оны тиімді басқару болып табылады. Инновациялық дамуға ауысу жағдайында Қазақстан ауыл шаруашылығындағы адами капиталды басқарудың маңыздылығы ерекше.

Ауыл шаруашылығындағы адами капиталдың сипатты екі жақты. Бір жағынан, адам капиталы ауылшаруашылық кәсіпорындарының бәсекеге қабілеттілігі мен инновацияларға бейімділігін арттыру үшін қолданылатын білім, икем, дағды және тәжірибелердің жиынтығы. Екінші жағынан, адами капитал жеке тұлғалардың адами капиталының жекеленген элементтерін, яғни еңбегін, ой-өрісін және т.б. қолдану нәтижесінде пайда болған капитал активтері жиынтығы түрінде беріледі.

Бүгінгі Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму стратегиясын іске асыру едәуір дәрежеде ауыл шаруашылығындағы бизнесті және білім беруді дамыту мәселелерінің шешілуіне байланысты болып келеді. Сырттай қарағанда бір-бірінен алшақ жатқан осы міндеттер тек өзара байланысында ғана оң шешімін таба алады. Қазіргі таңда постиндустриялық әлемде жеке тұлғаның іскерлігі мен адами капиталдың сапасы экономикалық дамудың және алға басудың негізгі факторлары болып келеді. Заманауи экономикалық жүйелерде ұлттық бәсекеге қабілеттілікті қамтамасыз етуде адами капиталдың маңызы зор, өйткені экономиканың бәсекелік артықшылығы мен оны жаңғырту мүмкіншілігі едәуір дәрежеде жинақталған және жүзеге асырылған адами капиталмен айқындалады.

Қазақстан Республикасының 2020 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспарында «таяу онжылдықта мемлекет қызметінде басым болып келетін түйінді бағыт – болашаққа инвестициялар – орнықты экономикалық өсуге, қазақстандықтардың өркендеуі мен әлеуметтік әл-ауқатына қол жеткізу үшін адами капиталдың бәсекеге қабілеттілігін арттыру» болып белгіленді.

Қуатты және табысты Қазақстанның ұзақ мерзімді даму стратегиясында түйінді бағдар ретінде ұлттық экономиканың инновациялық даму жолына сәйкес жаңа тұрпаттағы идара қызметкерлерінің білімі мен кәсіби дағдылары болуы тиіс. Бизнес құрылымында мамандарды дайындау стратегиясын іске асыру оқыту үдерісін қайта ойлау қажеттілігін айқындап берді және оларды адами капиталды пайдаланудың сапасы мен тиімділігін

арттыруға мүмкіндік беретін өзара байланысты міндеттерді дәйекті түрде шешудің жүйелі кешені ретінде көрсетіп берді.

Ауыл шаруашылығындағы жағымды өзгерістерді атай отырып және бар әлеуетті тиімдірек пайдалану қажеттілігін көрсете отырып, Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев – «Қазақстан-2050» Стратегиясы – Қазақстан халқына Жолдауында бірқатар міндеттерді атап өтті. Біріншіден, онда ауыл шаруашылығында: «біз өңірлерді дамытуда әлеуметтік теңгерімсіздік мәселелерін шешуге назар аударуға тиіспіз. Қазіргі кезде бірқатар өңірлердің экономикалық баяу дамуы еңбекпен қамтудың қамтамасыз етілмеуіне алып келеді... Жаңа экономикалық саясат табыстылығының басты шарты кадрлар арқылы нығайтылуға тиіс. Бұл үшін біз басқарушылық ресурсын жетілдіруге тиіспіз әрі бұл үшін бізде резервтер бар. Менеджменттің жаңа құралдарын және корпоративтік басқарудың қағидаларын енгізу қажет» - деп көрсетілген. «Ұлт жоспары – 100 нақты қадамында» Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев өз ойын толықтыра түсіп, ЭЫДҰ елдерінің стандарттары негізінде адами капиталдың сапасын арттыру қажеттілігі туралы айтады.

Қазақстанның инновациялық дамуы жағдайында адами капиталдың сапалық параметрлеріне қойылатын заманауи талаптарға сәйкес келу үшін ауылдық аумақтар дамуының жаңа деңгейін құру және әлеуметтік-экономикалық міндеттердің үйлестірілген шешімін қамтамасыз ету қажет. Сонымен қатар ауылшаруашылық құрылымдарда шаруашылықтарды бәсекеге қабілетті өндіріске айналдыру мен кеңейту бойынша өршіл жобаларды құрып, іске асыруға, жаңа нарықтарға шығуға, жаңа технологиялар мен инвестицияларды игеруге мүмкіндік беретін мықты кадрлық әлеуетті қалыптастыру қажет.

Адами капиталды жүзелік басқару саласындағы аса өзекті мәселелер: адами капиталдың құрылымын айқындау, басқару жүйесінің қызмет ету стратегиясын, мақсаттарын, міндеттерін және қағидаларын нысандау, адами капиталды басқарудың тиімділігі өлшемдерін анықтау деп санауға болады. Бұлар, өз кезегінде, адами капиталды басқару жүйесінің тиімділігін бағалау, құрылымдық дамудың инновациялық шешімдері мен нәтижелі бағыттарын анықтау жолымен стратегиялық дамудың механизмі мен моделін қалыптастыру сияқты нақты экономикалық міндеттерді шешуде әдістемелік тәсілдемелерді іздестіруді және негіздеуді талап етеді.

Зерттеудің мақсаты мен міндеттері. Диссертациялық зерттеудің мақсаты ауыл шаруашылығында адами капиталды басқарудың тиімділігін жетілдіру бойынша методологиялық тәсілдемелерді және ғылыми-практикалық ұсыныстарды әзірлеу.

Қойылған мақсатқа сәйкес келесі міндеттер орындалған:

- «адами капитал» және «ауыл шаруашылығында адами капиталды басқару» категориясының мәні мен мазмұнын қарастыру және нақтылау;
- адами капиталды бағалаудың өлшемін анықтау және көрсеткіштері жүйесін нақтылау;

- адами капиталдың жағдайы мен дамуының заманауи әлеуметтік-экономикалық жағдайларын, ауыл шаруашылығында оны тиімді басқаруды зерттеу және бағалау;

- ауылшаруашылық кәсіпорындарда адами капиталды пайдалану тиімділігін арттырудың түрлі бағыттарын анықтау және адами капиталды бағалау параметрлерін болжамдау;

- ауыл шаруашылығында адами капиталды басқаруды жетілдіру бойынша ұсыныстарды әзірлеу.

Зерттеудің мәні ауыл шаруашылығында адами капиталды басқару үдерісінде пайда болатын әлеуметтік-экономикалық қарым-қатынастар болып табылады.

Зерттеу нысаны – Ақмола облысының ауылшаруашылық кәсіпорындары.

Зерттеулердің әдіснамасы мен әдістері. Зерттеу тақырыбын өңдеу кезінде теориялық және әдіснамалық қоры отандық және шетелдік ғалымдар мен практиктердің еңбектерінен құралды. Автордың экономикалық және әлеуметтік зерттеулерді жүргізгені әлеуметтік-экономикалық және институционалды құру тетігінің; тәжірибеде еңбек әлеуетін жеткіліксіз қолданудың; мамандардың еңбегін және сыйақы төлеуді бағалаудың; ауыл шаруашылығында кадрлардың төмен кәсіби деңгейі және т.б. жетілдірілмегендігі мәселелеріне жатады.

Зерттеу үдерісінде Қазақстан Республикасының заңдық, құқықтық және нормативтік материалдары, республикалық және аймақтық бағдарламалар қолданылды.

Оларды талдау мен сынап түсіну авторға «адами капитал» категориясының мәнін, оның ерекшелітерін, даму заңдылықтары мен тенденцияларын, жаңғыртылуы мен пайдаланудың әлеуметтік-экономикалық және институционалды тетіктерінің негізгі элементтерін терең талдауға және ауыл шаруашылығында бұл мәселеге жеке ыңғайды негіздеуге мүмкіндік берді.

Қойылған міндеттерді шешу үшін әдістемелік құрал ретінде жүйелік ыңғай, шынайылықты зерттеудің сандық және сапалық әдістері, экономикалық-математикалық әдістер, сараптамалық бағалар әдісі, топтау, экономикалық-статистикалық талдау.

Ғылыми жаңалығы. Диссертациялық жұмыстың ғылыми жаңалығы адами капиталдың жағдайы мен дамуын зерттеуге жүйелік ыңғайда, облыстың тұрақты және тиімді қызмет етуін қамтамасыз ететін ауыл шаруашылығында адами капиталды басқаруды жетілдірудің басым бағыттарын құруда. Ғылыми жаңалығы болып табылатын жұмыстың негізгі қорытындылары:

-адами капиталының теориялық қағидалары нақтыланды және «адам капиталы» түсінігіне авторлық анықтамасы тұжырымдалды;

- адам капиталын басқару бойынша оңтайлы қолдану факторларын анықтау мақсатында шетелдік елдердің үздік тәжірибесі зерттелді;

- ауыл шаруашылығында адам капиталын бағалауын және қызмет ету нәтижелерін сипаттайтын индикаторлар жүйесі нақтыланды және ұсынылды; Оның негізінде индекстердің ретті тұқыртуды қолданумен адам капиталының даму динамикасын факторлық талдау алгоритмі өңделген;

- ауылшаруашылық кәсіпорындары қызметінің нәтижелері бойынша нақты материалдар негізінде Қазақстан Республикасы бойынша ауыл шаруашылығында адами капиталдың топтық өзгеру индекстері есептелді;

- ауыл шаруашылығының тиімді дамуын көздейтін адам капиталы көрсеткіштерінің болжамы құрылды;

- ауыл шаруашылығында адами капиталды басқару үлгісі әзірленді.

Қорғауға шығарылатын негізгі ғылыми тұжырымдар:

- «адами каптал» түсінігінің экономикалық мазмұны анықталды және толықтырылды;

- ауыл шаруашылығында адами капиталды қалыптастыру ерекшеліктері анықталды;

- ауыл шаруашылығы ерекшеліктері есебінен адами капталдың сандық және сапалық бағалауын сипаттайтын фактор-индикаторлар анықталды;

- Қазақстанның ауыл шаруашылығында адами капиталдың тиімді басқаруды қалыптастыру тенденциялары мен әлеуметтік-экономикалық бағасы берілді;

- ауылшаруашылық субъектілері пайдасының артуымен әсері анықталатын ауыл шаруашылығында адами капиталдың даму көрсеткіштерін орташа болжамдау есептелді;

- ауыл шаруашылығында адам капиталды басқару үлгісі ұсынылған.

Теориялық және тәжірибелік маңызы. Зерттеудің теориялық маңыздылығы адами капиталдың мәні заманауи әдіснамалық ұстанымдары есебінен экономикалық категория ретінде дәлелденді, ауыл шаруашылығында адами капиталды басқару ерекшеліктері мен заңдылықтары анықталды. Зерттеу нәтижелері экономиканың аграрлық секторында адами капиталды, оның әлеуметтік үдеуін, нарықтық және мемлекеттік реттеудің құрылымы мен әдістерін әзірлеуде қолданыла алады.

Зерттеудің тәжірибелік маңызы алынған қорытындылар мен ұсыныстар ауыл шаруашылығында әлеуметтік және кадрлық саясат тиімділігін өсу бағыттарын, бағдарламаларды, болжамдарды құру кезінде, адами капиталдың жаңғыртылуының үлгілері жүйесін және реттеу әдістерін қалыптастыру кезінде қолдану мүмкіндігі болып табылады. Зерттеудің теориялық-әдіснамалық қағидалары персоналды басқару, аграрлық экономика және басқару бойынша мамандарды даярлау кезіндегі зерттеулерді басқару пәндерін оқу кезінде қолданыла алады.

Диссертациялық зерттеулердің нәтижелерінің апробациясы

Диссертацияның бірқатар ережелері ҚР БҒМ гранты арқылы қолдау алған зерттеулік жобаны іске асыруда қолданылды: 2548/ГФ4 «Қазақстанның ауыл шаруашылығына жоғары білікті мамандарды тартуға қажетті жағдайларды жасау бойынша ұсыныстарды әзірлеу (Ақмола облысы материалдары бойынша)».

Зерттеудің ережелері, ұсыныстары және тұжырымдары адами капиталдың тиімділігін арттыру мәселелерімен айналысып жүрген мамандар тобына бейімделген.

ANNOTATION

to the Dissertation
for the degree of Doctor of Philosophy (PhD)
on the specialty 6D050700 - «Management»

BULKHAIROVA ZHANNA SERIKOVNA

Management of the human capital in agriculture of Kazakhstan

The topicality of the research theme. One of the main factors of efficiency functioning and sustainable development agriculture is human capital and effective management. Of particular relevance to human capital management in Kazakhstan agriculture becomes in the conditions of transition to innovative development.

Human capital in agriculture has a dual structure. On the one hand, it represents the combination of knowledge, skills and experience that can be effectively used for competitiveness growth and susceptibility farms to innovate. On the other hand, human capital is the capital assets aggregate that were created as a result of applying the individual elements of individuals human capital, i.e., labour, intelligence, etc.

Implementation of socio-economic development strategy in modern Kazakhstan largely depends on the decision of questions of business and education development in agriculture. These seemingly distant from each other tasks can have a positive resolution soon in the relationship. Currently in the postindustrial world, the individual entrepreneurial spirit and human quality capital become key factors of economic development and progress. Human capital in modern economic systems is great importance for national competitiveness, since competitive economy advantages and its modernization possibilities are largely dependent on accumulated and realized human capital.

The Strategic development plan of Kazakhstan until 2020 it was noted that “in the next decade the priority for the state will be key area of investment in the future – improving human capital competitiveness to achieve sustainable economic growth, prosperity and social well-being of Kazakhstan people».

In a long-term strategy of developing a strong and successful Kazakhstan key orientations should be the knowledge and professional skills of new type managers, corresponding to the innovative development of the national economy. Implementation the strategy of specialists training in business areas has identified the need to rethink learning processes and allocate them in a system complex of consistent solutions and related tasks, allowing to improve the quality and efficiency of human capital.

Noting positive developments in agriculture and highlighting the need for more efficient use of existing capacity, the President of the Republic of Kazakhstan N.A.Nazarbayev noted the number of tasks in the message to the people in Kazakhstan - Strategy «Kazakhstan-2050». First, it noted that agriculture «should focus on addressing social imbalances in regional development. Now the weak

economic development of some regions leads to the fact that not provided employment... Staff must support a key condition of success the new economic policy. To do this we must improve the managerial resources and potential that we have. It is necessary to introduce modern management tools and principles of corporate governance». «Plan nation - 100 concrete steps» President of the Republic of Kazakhstan N.A.Nazarbayev continues his thought and suggests that it is necessary to improve human capital quality based on the standards of OECD countries.

To match modern requirements to human capital quality parameters, it is necessary to create a new level of rural areas development and ensure balanced solution of socio-economic tasks in innovative development conditions in Kazakhstan. Along with this, you must also create strong personnel potential in the agricultural formations, allowing you to create and implement projects for the expansion and farms conversion into competitive trade, to conquer new markets, to develop new technologies and investments.

The most actual tasks in human capital practical management can be considered: clarifying human capital structure, formalization strategies, objectives, tasks and principles of control system functioning, definition of criteria human capital efficiency management, which, in turn, require the search for and substantiation of methodical approaches to the solution of specific economic objectives – assess of the effectiveness human capital management system, the formation mechanism and model of strategic development through innovative solutions and the determination effective directions of structural development.

The aim and objectives of the research. The aim of the research is theoretical approach and development of practical recommendations for improving human capital management in agriculture.

In accordance with the set aim the following tasks were accomplished

- to study and clarify the essence and content of the category «human capital» and «human capital management in agriculture»;
- to define criteria and refine the system of indicators to measure human capital;
- to analyse and assess contemporary socio-economic condition of human capital development in agriculture to determine the level of management efficiency and to identify the factors of rational use;
- to identify possible ways of efficiency increase human capital use in the agricultural enterprises and to forecast the parameters of human capital;
- to develop proposals for improving the system of human capital management in agriculture.

The subject of the research is the socio-economic relations arising in the process of human capital management in agriculture.

Object of the research is agricultural enterprises of Akmola region.

Methodology and methods of the research. Theoretical and methodological basis in the development of the research topic made works, scientific ideas, concepts, domestic and foreign scientists in the field of human capital management. The study system was based on the notion that the formation

and development mechanism and management model human capital in agriculture will contribute to achieving maximum impact on the market of agricultural products.

To achieve the objectives of the methodological tools used in the work system approach, methods of qualitative and quantitative study of reality, expert assessment method, statistical analysis and economic-mathematical modeling methods.

Scientific novelty of the results of the research. The scientific novelty of the thesis dissertation in the systemic approach to the study of the status and development human capital, the development of the priority directions of improving the human capital management in agriculture for sustained and effective functioning in agrarian sector of the region. The most significant results of scientific novelty are the following:

- refined and expanded the economic content of the «human capital», «human capital management» in agriculture; human capital structure; the principles of human capital management in agriculture;

- substantiated and offered the indicators system which characterizing human capital in agriculture and the results of its functioning. On the basis developed algorithm factorial analysis of human capital dynamics in agriculture using successive indices convolution;

- based on the experience of foreign countries revealed rational use factors of human capital management in agriculture; the mechanism of human capital quality management, based on valuation methods and models group of the regions in the Republic;

- developed a multivariate regression model, which revealed reserves of efficiency increase of human capital use in the economically weak agricultural enterprises and the forecast parameters of human capital, involving the effective development in agriculture;

- recommended a model of strategic human capital management in agriculture, the application of which will allow to consider the human capital specificity in strategy development.

The basic scientific principles for the defense. On defense are made the following the research results:

- author's definition of «human capital», «human capital management in agriculture»;

- system of indicators for assessing human capital in agriculture;

- factors of influence which will allow to give a quantitative and qualitative assessment of human capital to increase its effectiveness;

- medium-term forecast of parameters of human capital development in agriculture, the effect of which is determined by income increase of agricultural entities;

- model of human capital strategic management in agriculture.

The theoretical and practical importance. The theoretical importance of this research is to refine human capital essence as an economic category with a view to modern methodological positions, the identification of patterns and

specificities of human capital management in agriculture. The results can be applied to further research on the situation and patterns of reproduction and human capital management in the agricultural sector of the economy, its social progress, forms and methods development of market and state regulation.

Practical significance of the research is that the obtained and recommendations can be applied when developing programs, forecasts, trends of efficiency growth social and personnel policy in agriculture, to form a system of forms and methods regulation of human capital reproduction. Theoretical and methodological provisions of the research can be used when studying disciplines: Personnel Management, Management of Studies for Training Specialists in Agricultural Economics and Management.

Results approbation of dissertation research. Several provisions of dissertation research has found application in the implementation of the research project supported by the grant of MES RK: 2548/GF4 «Development of recommendations on creation of the conditions necessary to attract highly qualified specialists in agriculture of Kazakhstan (on the materials of Akmola region)».

Provisions, recommendations and conclusions of research focused on a wide range of specialists dealing with the problems of increasing human capital efficiency.